

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

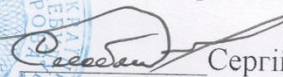
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
(повна назва підрозділу)

КАФЕДРА ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
(повна назва кафедри)

Код РПНД О84413

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор із науково-
педагогічної роботи

 Сергій Слободян

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ЛІНГВІСТИЧНА ТИПОЛОГІЯ
Linguistic Typology

рівень вищої освіти другий (магістерський)
тип дисципліни обов'язкова
мова викладання українська

Миколаїв – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни **«Лінгвістична типологія»** є одним зі складників комплексної підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти, ОП «Прикладна лінгвістика» галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.10 Прикладна лінгвістика.

«29» серпня 2022 р., 12 с.

Розробник: *Дубова Олена Анатоліївна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри прикладної лінгвістики*

Проект робочої програми навчальної дисципліни **«Лінгвістична типологія»** узгоджено з гарантом освітньої програми

*Гарант освітньої програми «Прикладна лінгвістика»,
проф. каф. прикладної лінгвістики*

 Олена Дубова

Проект робочої програми навчальної дисципліни **«Лінгвістична типологія»** розглянуто на засіданні кафедри назва кафедри

Протокол № 1 від «30» 08 2022 р.

Завідувач кафедри

 Ніна Філіппова

Проект робочої програми навчальної дисципліни **«Лінгвістична типологія»** розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового гуманітарного інституту

Протокол № 2 від «15» вересня 2022 р.

Голова

Олег Бобіна

Проект робочої програми навчальної дисципліни **«Лінгвістична типологія»** погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

Андрій Лабарткава

Робоча програма навчальної дисципліни **«Лінгвістична типологія»** затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол № 7 від «28» вересня 2022 р.

Голова НМР НУК

Євгеній Трушляков

© НУК, 2022

© Дубова О.А., 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни	5
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	5
4. Очікувані результати навчання	5
5. Програма навчальної дисципліни	6
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	8
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	9
8. Критерії оцінювання результатів навчання	10
9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.....	11
10. Рекомендовані джерела інформації.....	11

ВСТУП

Анотація

Вивчення дисципліни «Лінгвістична типологія» має сприяти засвоєнню знань з лінгвістичної типології відповідно до потреб формування у фахівця прикладної лінгвістики здатності давати науково обґрунтоване пояснення спільних і відмінних рис мов світу.

Навчальна дисципліна «Лінгвістична типологія» передбачає формування у фахівця з прикладної лінгвістики здатності розробляти рекомендації для оптимізації процедури розв'язання практичних задач у галузі лінгводидактики, соціолінгвістики, політичної лінгвістики.

Ключові слова: *лінгвістична типологія, структурна типологія, функціональна типологія, тип мови, тип у мові, фрагментарна типологія, системна типологія.*

Abstract

The study of the discipline "Linguistic Typology" should promote the acquisition of knowledge of linguistic typology in accordance with the needs of forming a specialist in applied linguistics ability to give a scientifically sound explanation of common and distinctive features of world languages. The discipline "Linguistic Typology" involves the formation of a specialist in applied linguistics ability to develop recommendations for optimizing the procedure for solving practical problems in the field of linguistic didactics, sociolinguistics, political linguistics.

Key words: *linguistic typology, structural typology, functional typology, language type, type in language, fragmentary typology, system typology.*

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 035 Філологія Спеціалізація 035.10 Прикладна лінгвістика Освітня програма «Прикладна лінгвістика» Освітній рівень: другий (магістерський)	Обов'язкова	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		5-й	5-й
Електронна адреса РПНД на сайті Університету		Семестр	
Загальна кількість годин_–_90		10-й	10-й
		Лекцій	
		30 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		–	–
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 4		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		60 год.	80
		Вид контролю: екзамен	
		Форма контролю: комбінована	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Лінгвістична типологія» є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

- ЗК01. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК15. Здатність презентувати результати науково-дослідницької діяльності, готувати наукові публікації, доповідати на наукових конференціях.
- ФК06. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.
- ФК09. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, прикладної лінгвістики.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна викладається на 5 курсі в 10 семестрі.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

- ПРН02. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.
- ПРН04. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.
- ПРН08. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації (прикладної лінгвістики).

- ПРН13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.
- ПРН14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.
- ПРН15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного матеріалу.
- ПРН18. Презентувати результати свого дослідження науковій спільноті в наукових публікаціях чи виступах на конференціях, круглих столах, семінарах тощо.
- ПРН19. Демонструвати належний рівень володіння державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати своїх досліджень державною та іноземною мовами.
- ПРН20. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу й керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу та співробітництва.
- ПРН21. Демонструвати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації (прикладної лінгвістики).

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Лінгвістична типологія як наукова галузь

Тема 1. Предмет, мета, методи лінгвістичної типології. 1 [стор. 512-514]; 9 [стор. 9-24]

Тема 2. Змістова структура лінгвістичної типології. 1 [стор. 512-514]; 6 [стор. 5-10]; 9 [стор. 25-35]; 21 [стор. 5-15]

Тема 3. Термінологічний апарат лінгвістичної типології. «Тип мови» і «тип у мові». Аналітизм, синтетизм, аморфізм як типи в мові. 3 [стор. 99-110]; 4 [стор. 46-54]; 5 [стор. 9-23]; 6 [стор. 10-26]; 10 [стор. 208-220]; 14 [стор. 26-41]

Змістовий модуль 2. Структурна типологія

Тема 4. Структурна типологія. Фрагментарна типологія. 1 [стор. 512-514]; 6 [стор. 5-9]; 9 [стор. 21-24]

Тема 5. Фонетико-фонологічна типологія. 5 [стор. 23-38]; 6 [стор. 27-49]; 9 [стор. 53-65]

Тема 6. Морфемно-дериваційна типологія. 2 [стор. 60-94]; 5 [стор. 23-38]; 6 [стор. 27-49]; 9 [стор. 102-110]

Тема 7. Морфологічна типологія. 3 [стор. 99-110]; 4 [стор. 46-54]; 5 [стор. 38-66]; 5 [стор. 257-268]; 6 [стор. 254-264]; 9 [стор. 69-78]; 12 [стор. 7-26]

Тема 8. Структурно-типологічна характеристика морфологічних категорій іменника, прикметника, дієслова в англійській та українській мовах. 5 [стор. 144-155, 151-162, 176-250]; 6 [стор. 66-106, 202-247]; 15 [стор. 27-54]; 24 [стор. 138-149]

Тема 9. Синтаксична типологія. 5 [стор. 23-37]; 7 [стор. 11-34]; 9 [стор. 79-94]

Тема 10. Системна типологія мов 6 [стор. 22-40]; 8 [стор. 127-138, 325-340]; 11 [стор. 16-30]; 12 [стор. 7-26]

Змістовий модуль 3. Функціональна типологія

Тема 11. Функціональні типи мов за комунікативним статусом. 9 [стор. 117-127] [

Тема 12. Функціональні типи мов за правовим статусом. 9 [стор. 131-137, 157-175]

Тема 13. Функціональні типи мов за навчальним статусом. 9 [стор. 137-143].

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Лінгвістична типологія як наукова галузь										
Тема 1. Предмет, мета, методи лінгвістичної типології	5	2	-	-	3	5	-	-	-	5
Тема 2. Змістова структура лінгвістичної типології.	5	2	-	-	3	5	-	-	-	5
Тема 3. Термінологічний апарат лінгвістичної типології. «Тип мови» і «тип у мові». Аналітизм, синтетизм, аморфізм як типи в мові.	5	2	-	-	3	5	2	-	-	3
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	15	6	-	-	9	15	2	-	-	13
Змістовий модуль 2. Структурна типологія										
Тема 4. Структурна типологія. Фрагментарна типологія.	5	2	-	-	3	5	-	-	-	5
Тема 5. Фонетико-фонологічна типологія.	5	2	-	-	3	5	-	-	-	5
Тема 6. Морфемно-дериваційна типологія.	5	2	-	-	3	5	-	-	-	5
Тема 7. Морфологічна типологія.	9	4	-	-	5	9	2	-	-	7
Тема 8. Структурно-типологічна характеристика морфологічних категорій іменника, прикметника, дієслова в англійській та українській мовах.	9	4	-	-	5	9	2	-	-	7
Тема 9. Синтаксична типологія.	4	2	-	-	2	3	1	-	-	2
Тема 10. Системна типологія мов.	8	2	-	-	6	7	1	-	-	6
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	45	18	-	-	27	43	8	-	-	37
Змістовий модуль 3. Функціональна типологія										
Тема 11. Функціональні типи мов за комунікативним статусом	5	2	-	-	3	5	2	-	-	3
Тема 12. Функціональні типи мов за правовим статусом	5	2	-	-	3	6	-	-	-	6
Тема 13. Функціональні типи мов за навчальним статусом	5	2	-	-	3	6	-	-	-	6
Підготовка до іспиту	15	-	-	-	15	15	-	-	-	15
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	30	6	-	-	24	30	2	-	-	28
<i>Разом за курсом</i>	90	30	-	-	60	90	10	-	-	80

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – **0,5 год. /1 год. занять (1 година на 1 лекцію);**
- підготовка до практичних занять – **1-2 год. /1 заняття;**
- підготовка до семінарських занять – **2-4 год. /1 заняття;**
- підготовка до лабораторних робіт – **2-3 год. /1 робота;**
- написання рефератів, есе, виконання розрахункових, розрахунково-графічних або графічних робіт, домашньої контрольної роботи, перекладу, аналітичний огляд, аналіз практичних, проблемних ситуацій (обсяг однієї роботи 10-20 аркушів А4) – **мінімум 15 годин на 1 роботу;**
- підготовка до контрольних заходів – **(15-30) год. на 1 захід.**

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекцій	30	13
2	Написання реферату або аналітичного огляду	15	16
3	Написання домашньої контрольної роботи (2)	-	36
4	Підготовка до екзамену	15	15
	Разом	60	80

Тематика рефератів та аналітичних оглядів

1. Історія структурно-типологічних досліджень у лінгвістиці
2. Структурна організація мов світу
3. Терміни на позначення типів у мові і типів мов
4. Фонетико-фонологічна організація аморфних, синтетичних та аналітичних мов
5. Морфемно-дериваційна організація аморфних, синтетичних та аналітичних мов
6. Засоби вираження морфологічних значень української мови та англійської мови
7. Структура морфологічних парадигм субстантивних та ад'єктивних категорій української мови та англійської мови
8. Структура морфологічних парадигм дієслівних категорій української мови та англійської мови
9. Застосування структурно-типологічного аналізу рідної та іноземної мов (як навчальної дисципліни) в лінгводидактиці
10. Від мови народності до національної мови
11. Жаргон і сленг як нелітературні форми існування загальнонародної мови
12. Мови міжнародного спілкування в історії людства
13. Мови міжнародного спілкування в сучасному світі
14. Державна мова: набуття статусу і функції
15. Використання штучних мов у сучасному світі.
16. Дослідження мертвих мов

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Методи навчання для всіх видів занять:

- робота з літературою – опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмій і навичок та реалізацію контрольної-корекційної функції в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти;
- пояснення – словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення;

- дискусія – обмін поглядами щодо конкретної проблеми з метою набуття нових знань, зміцнення власної думки, формування вміння її обстоювати;
 - диспут – цілеспрямоване зіставлення різних поглядів на наукову чи суспільну проблематику з метою формування у студентів оцінних суджень, зміцнення світоглядних позицій;
 - демонстрування – наочно-чуттєве ознайомлення здобувачів з явищами, процесами, об'єктами в їх природному вигляді;
 - лекція – усний виклад навчального матеріалу, який характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованою розумових образів, доведень і узагальнень;
 - бесіда – питально-відповідний метод, завдання якого - спонукати здобувачів до актуалізації відомих і засвоєння нових знань шляхом самостійних роздумів, висновків і узагальнень; різновиди бесіди: репродуктивні (спрямовані на відтворення раніше засвоєного матеріалу), катехізічні (передбачають точне відтворення формулювань, запам'ятовування відповідей), евристичні (підводять здобувачів до самостійних висновків);
 - ілюстрування – показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;
 - вправа – планомірне, організоване, повторне виконання дій із метою оволодіння ними або підвищення їх якості;
 - практична робота – метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків;
 - методи контролю і самоконтролю;
 - фронтальне опитування;
 - контрольні тестові роботи програмованого типу (перелік запитань і можливі варіанти відповідей).
- До переліку типових методів демонстрування результатів виконання навчальних робіт в процесі проведення поточного контролю, оцінювання результатів самостійної роботи, підсумкової атестації з курсу «Лінгвістична типологія» відносяться:
- контрольні роботи;
 - екзамени;
 - стандартизовані тести;
 - студентські презентації та виступи на наукових заходах.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключного іспиту. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати від 60 балів до 100. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру.

Питома вага заключного іспиту в загальній системі оцінок - **40 балів**. Право складати заключний іспит надається студенту, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заключного іспиту набирає не менше **60 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки іспиту.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Поточний модульний контроль	(МКР 1) 20 балів (МКР 2) 50 балів (МКР 3) 30 балів	(МКР 1) 20 балів (МКР 2) 50 балів (МКР 3) 30 балів
Всього	100	100

Підсумковий контроль	Критерії оцінювання
26-40	1. Студент виконав всі завдання підсумкового контролю (контрольного тесту). 2. Студент виконував контрольний тест за графіком. 3. Якість виконання контрольного тесту висока. 4. Студент проявив творчий підхід при виконанні контрольних завдань
16-25	1. Студент виконав всі завдання підсумкового контролю (контрольного тесту). 2. Студент виконував контрольний тест за графіком. 3. Якість виконання контрольного тесту достатня. 4. Студент не виявив творчого підходу при виконанні контрольних завдань
6-15	1. Студент виконав всі завдання підсумкового контролю (контрольного тесту). 2. Студент виконував контрольний тест не за графіком. 3. Якість виконання контрольного тесту не задовільна. 4. Студент не проявив творчий підхід при виконанні контрольних завдань
0-5	1. Студент не виконав всі завдання підсумкового контролю (контрольного тесту). 2. Студент не виконував контрольний тест за графіком. 3. Якість виконання контрольного тесту не задовільна.
	<i>Максимальна кількість балів - 40</i>

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал МКР 1	20	18	16	14	12	10	8	6	4	2
Бал МКР 2	50	45	40	35	30	25	20	15	10	5
Бал МКР 3	30	27	24	21	18	15	12	9	6	3

8. Критерії оцінювання результатів навчання

	Денне відділення		Заочне відділення	
	Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1 ПМК	МКР 1	20	МКР 1	20
ЗМ 2 ПМК	МКР 2	50	МКР 2	50
ЗМ 2 ПМК	МКР 3	50	МКР 3	30
Підсумковий контроль	Екзамен	40	Екзамен	40
Сума		100		100

9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

- мультимедіа-, відео- і звуковідтворююча, проекційна апаратура (проектор, екран);
- комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи;
- бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література).

Усі матеріали, необхідні студентам для виконання навчальної роботи, розміщено в окремій папці на хмарному диску, до якого усі студенти можуть мати доступ протягом семестру.

На лекційних заняттях застосовуються презентаційні матеріали, а також друковані матеріали у вигляді опорних конспектів за темами, системних таблиць і схем.

На практичних заняттях використовуються презентаційні матеріали зі зразками виконання різних видів вправ і завдань.

Для виконання завдань самостійної роботи використовуються розміщені на хмарному диску електронні версії довідників, енциклопедій, словників, підручників.

10. Рекомендовані джерела інформації **Основна література**

1. Гринберг Дж. Квантитативный подход к морфологической типологии языков: Пер. с англ. // Новое в лингвистике. Вып. 3. – М.: Изд-во иностр. лит-ры, 1963. – С. 60-94.
2. Дубова О.А. Типологічна еволюція морфологічних систем української і російської мов: Монографія. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2002. – 302 с.
3. Дубова О.А. Діахронічна типологія української мови. Навчальний посібник. – Київ: Міленіум, 2006. – 302 с.
4. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К. : Академія, 2003. – 464 с.

Допоміжна література

1. Дубова О.А. Синтетизм та аналітизм: поняття і терміни // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія: Філологія. – 2001. – Т. 4, № 1. – С. 99-110.
2. Дубова О.А. Формомодель як морфологічна одиниця-конструкт // Мовознавство. – 2002. - № 1. – С. 46-54.
3. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства: Підручник К. : Вид. центр «Академія», 2006.— 424 с.
4. Семчинський С.В. Типологічна класифікація мов / С.В. Семчинський // Українська мова : Енциклопедія / [редкол. : Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), М.П. Зяблюк та ін.]. – К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2004. – С. 686–687

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/> (Словники України он-лайн)
2. <http://www.inmo.org.ua/library.html> (Бібліотека Інституту мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України)

Розробник:

доктор філологічних наук, професор

Олена Дубова